

Творчість Миколи Куліша у світовому історико-літературному контексті: матеріали Міжнародної наукової конференції (10-11 листопада 2017 р.) – Херсон, 2017.

А. Ф. Соломахін

м. Херсон

andrij-slm@rambler.ru

СИМВОЛИ «ГОЛОДУ» У П'ЄСІ МИКОЛИ КУЛІША «97»

Українська драматургія зламу ХІХ – ХХ століть, розвиваючись на тлі глибоких соціокультурних змін у Європі, засвідчила появу оригінальних літературних явищ, народження «нової драми» і «нового театру». «Нова драматургія» стала витворенням нової художньої метамови драматургічного мистецтва, сміливо підіймаючи гострі проблеми та відкрито апелюючи до інтелекту читача [1, с. 1].

На думку М. Л. Кореневич драматургія М. Куліша мала "інноваційний" характер для української літератури. Увібравши у себе психологізм та інтелектуальність драм Лесі Українки, "європеїзм" В. Винниченка, розмаїту образність п'єс О. Олесь, засвоївши кращі досягнення європейського драматичного і театрального мистецтва (драматургія Г. Ібсена, Г. Гауптмана, А. Стріндберга, М. Метерлінка, А. Чехова, Л. Піранделло, Б. Брехта, К. Чапека, В. Маяковського тощо), поділяючи творчі пошуки Курбаса, зорієнтованого на модернізацію українського театру, М. Куліш спромігся створити самотню модерну драму [1, с. 1].

У драмі «97» зображено трагічну загибель українського села. У канві п'єси переплетено дві руйнівні сили: революційний фанатизм та голод, породжений ним. М. Куліш з великим болем описує побудову «нового світу», який приносить страждання як прибічникам «совіцької влади», так і її ворогам. На тлі жахливого голоду автор оголює цілий спектр людських почуттів, переплітаючи ненависть і відчай, побожність і зневіру, злість і милосердя. Такий підкреслено глибокий психологізм п'єси М. Куліш підсилює низкою символічних образів.

Негативним символом у п'єсі постає «совіцька влада», яка руйнує сформований віками устрій українського суспільства, знищує його основу – село, про що свідчать такі рядки: «Хіба можна тепер статистику скінчити? Тільки-но складу та перепишу — один помер, другий помер, п'ятий, десятий... Чортзна-що робиться! Всю статистику мертві перевертають догори ногами» [2, с. 26]. М. Куліш іронічно вказує на абсурдність нової злочинної влади, яка поділяє людей на своїх та чужих: «Закон то совєцький, та не про вас його писано» [2, с. 44].

Наскрізним образом п'єси є свічка, яка у християнській традиції асоціюється з джерело життя і світла, тепла домашнього вогнища, захисту. До того ж вогонь свічки очищує і лікує, сила вогню з найдавніших часів була відома нашим предкам на Русі. Сила домашнього вогнища важлива з давніх часів, вогонь дарує тепло і затишок. Свічка є символом Нового Року і Різдва [4]. Однак, у драмі «97» М. Куліш асоціює цей образ з невимовним горем матері, на очах якої помирають її діти: «Авжеж, кістки. (Махнула кудись рукою). І там кістки, і скрізь-скрізь кістоньки-кістоньки... Учора в церкві, думала, свічки горять, аж то кістки... такі жовтенькі, як у Маринки... Йй-бо... Стирчать і сяють...» [2, с. 65].

Навіть земля, яка в уявленнях українського народу постає як одна з основних стихій світотворення (поряд із водою, вогнем і повітрям), є центральною частиною триєдності Всесвіту (небо – земля – потойбіччя), витлумачується як символ жіночого начала, материнства; осмислюється як прародителька і годувальниця всього живого, матір [5], не може протистояти руйнівній силі комуні. Промовистими є такі рядки п'єси: «Яка ж ми власть, коли маслаки по дорозі, земля пухне і світ увесь хитається, хилиться – не вдержишся... Ніяк не вдержишся...» [2, с. 65].

Символами духовності постають у п'єсі чаша і хрест, які змучені голодом селяни змушені віддати комуні заради порятунку від голодної смерті. Жахливим є вибір між мораллю та бажанням вижити: «Дозвольте, то хліб вещь зрозумілая, але ж чаша й хрест – це ж божії речі...» [2, с. 43]. Позбавлені засобів для існування, люди змушені відмовитися від надії та віри, залишаючись сам-на-сам з безвихіддю.

Таким чином, М. Куліш з майстерністю живописця змальовує перед нами картину жахливих післяреволюційних подій. Допмагає глибше осягнути страшну трагедію голодомору, зрозуміти в повній мірі всі жахіття через які змушені були пройти українські селяни та водночас осягнути незламність та силу рідного народу.

Список використаних джерел

1. Кореневич М. Л. Типологія та поетика драм Миколи Куліша у контексті європейської «нової драматургії» / автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.05 – порівняльне літературознавство / М. Л. Кореневич. – Київ, 2001. – 20 с. – с. 1
2. Куліш М. Г. П'єса «97» / М. Г. Куліш. – Режим доступу: <http://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=1086>.
3. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін.. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.
4. Лобас І. Свічки як символ життя і світла / І. Лобас. – Режим доступу: <http://podskazok.net/ua/domashnye-vozhnyshche/svichky-iaak-symvol-zhyttia-i-svitla.html>.

5. Сорочук Л. Наукові записки. Серія “Культурологія”/ Л. Сорочук. – Режим доступу:
[file:///C:/Users/ccccp/Downloads/Nznuoakl_2011_8_19%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/ccccp/Downloads/Nznuoakl_2011_8_19%20(1).pdf).